

Asia C-531/23 (Loredas) ⁱ

**Unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 98 artiklan 1 kohdan mukainen
ennakkoratkaisupyynnön tiivistelmä**

Jättämispäivä:

5.7.2023

Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin:

Tribunal Superior de Justicia del País Vasco (Espanja)

Ennakkoratkaisupyynnön esittämistä koskevan päätöksen tekemispäivä:

20.6.2023

Valittaja:

HJ

Vastapuolet:

US

MU

Pääasian kohde

Sosiaalipolitiikka – Yhdenvertainen kohtelu työssä ja ammatissa – Työaika – Työajan kirjaaminen – Kotitaloustyöntekijöihin sovellettava erityisjärjestelmä

Ennakkoratkaisupyynnön kohde ja oikeudellinen perusta

Pätevyyttä koskeva ennakkoratkaisupyyntö – SEUT 267 artikla – Kansallisen säännöksen yhteensopivuus unionin lainsäädännön kanssa – Sukupuoleen perustuva syrjintä

ⁱ Tämän asian nimi on kuvitteellinen nimi. Se ei vastaa oikeudenkäynnin minkään asianosaisen todellista nimeä.

Ennakkoratkaisukysymys

Onko tietyistä työajan järjestämisestä koskevista seikoista 4.11.2003 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2003/88/EY 3, 5, 6, 16 ja 17 artiklaa, 17 artiklan 4 kohdan b alakohtaa sekä 19 ja 22 artiklaa, Euroopan unionin perusoikeuskirjan 31 artiklan 2 kohtaa, kun otetaan huomioon unionin oikeuskäytäntö (unionin tuomioistuimen 14.5.2019 antama tuomio C-55/18), Euroopan unionin perusoikeuskirjan 20 ja 21 artiklaa, EY:n perustamissopimuksen 3 artiklan 2 kohtaa, miesten ja naisten tasa-arvoisen kohtelun periaatteen soveltamisesta itsenäisiin ammattinharjoittajiin sekä neuvoston direktiivin 86/613/ETY kumoamisesta 7.7.2010 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2010/41/EU 1 ja 4 artiklaa, miesten ja naisten yhtäläisten mahdollisuuksien ja yhdenvertaisen kohtelun periaatteen täytäntöönpanosta työhön ja ammattiin liittyvissä asioissa 5.7.2006 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2006/54/EY 1, 4 ja 5 artiklaa sekä yhdenvertaista kohtelua työssä ja ammatissa koskevista yleisistä puitteista 27.11.2000 annetun neuvoston direktiivin 2000/78/EY 2 ja 3 artiklaa, kun otetaan huomioon myös unionin oikeuskäytäntö (unionin tuomioistuimen 20.2.2020 antama tuomio C-389/20), tulkittava siten, että ne ovat esteenä kuninkaan asetuksen 1620/2011 9 §:n 3 momentin kaltaiselle oikeussäännölle, jolla työnantaja vapautetaan velvollisuudesta pitää kirjaa naispuolisen työntekijän työajasta?

Unionin oikeussäännöt, joihin viitataan

SEUT 267 artikla

SEU 2 ja 3 artikla

Euroopan unionin perusoikeuskirjan 20 ja 21 artikla sekä 31 artiklan 2 kohta

Direktiivin 2006/54/EY 14 artikla

Direktiivin 2000/78/EY 2 ja 3 artikla

Direktiivin 2003/88/EY 3, 5 ja 6 artikla

Unionin tuomioistuimen tuomiot C-55/18 (44–49 kohta) ja C-389/20

Kansalliset oikeussäännöt, joihin viitataan

Työntekijöiden asemasta annettu laki (kuninkaan asetus 2/2015) (Estatuto de los Trabajadores (Real Decreto Legislativo 2/2015); jäljempänä työntekijöiden asemasta annettu laki), 34 § ja 35 §:n 5 momentti

Kuninkaan asetus 1620/2011 (Real Decreto 1620/2011), 9 §

Kuninkaan asetus 8/2019 (Real Decreto Ley 8/2019)

Sosiaalioikeudellisista tuomioistuimista annettu laki (Ley Reguladora de la Jurisdicción Social), 94 §

Siviiliprosessilaki (Ley de Enjuiciamiento Civil), 217 §

Yhteenveto pääasian tosiseikoista ja menettelystä

- 1 Kantajana oleva naispuolinen työntekijä HJ nosti irtisanomisestaan kanteen US:ää ja MU:ta vastaan ja esitti heille luonnollisia henkilöitä koskevan maksuvaatimuksen. Kanne saatettiin Juzgado de lo Social n° 2 de Bilbaon (Bilbaon työ- ja sosiaaliasioiden tuomioistuin nro 2, Espanja) käsiteltäväksi.
- 2 Kyseinen tuomioistuin velvoitti 18.11.2021 antamallaan määräyksellä vastaajat esittämään oikeudenkäynnissä työntekijän työtunti- ja työvuorolistat sen selvittämiseksi, voidaanko tosiseikkoja, joihin kantaja oli vedonnut, pitää toteen näytettyinä.
- 3 Vastaajat eivät esittäneet mainitun tuomioistuimen pyytämiä asiakirjoja.
- 4 Juzgado de lo Social n° 2 de Bilbao antoi 11.1.2023 tuomion, jossa se hyväksyi osittain irtisanomisesta nostetun kanteen ja maksuvaatimuksen, totesi irtisanominen laittomaksi ja määräsi vastaajat maksamaan kantajalle 364,39 euroa korvauksina ja 934,89 euroa lomarahoina ja palkanlisinä.
- 5 Tuomiossa todetaan, että kantaja työskenteli vastaajien palveluksessa 15.9.2020 lähtien kotitaloustyöntekijänä, jonka suhteutettu kuukausipalkka lisineen oli 1 108,33 euroa, ja että vastaajat eivät liittäneet kyseistä naispuolista työntekijää sosiaaliturvajärjestelmään ja maksoivat tälle kuukausittain 1 000 euroa pankkisiirtona.

Pääasian asianosaisten keskeiset lausumat

- 6 Työntekijä on valittanut Juzgado de lo Social n° 2 de Bilbaon tuomiosta ja väittää, ettei hän ole voinut puolustautua ja että hänen oikeuttaan tehokkaaseen oikeussuojaan on loukattu, joten kun otetaan huomioon todistamisen kohteen läheisyyttä koskeva periaate, uusi tuomio on annettava niiden tosiseikkojen perusteella, jotka hän aikoi näyttää toteen.
- 7 Vastaajat eivät saapuneet paikalle tuomioistuimeen eivätkä ole riitauttaneet kantajan tekemää valitusta.

Yhteenveto ennakkoratkaisupyynnön perusteluista

- 8 Alemman oikeusasteen tuomiossa todetaan, että työntekijän tekemää tosiasiallista työaikaa ja vaadittua palkkaa ei katsota toteen näytetyiksi, joten maksamatonta palkkaa koskevaa vaatimusta ei voida hyväksyä, koska palkat on tosiasiallisesti maksettu toteen näytetyn palkan mukaisesti.
- 9 Valituksenalaisessa tuomiossa todetaan, että valittajan esittämä näyttö on täysin riittämätöntä ja että valittajan vaatimuksia ei voida pitää toteen näytettyinä pelkästään sillä perusteella, ettei työaikalistoja ole toimitettu, koska kuninkaan asetuksessa 8/2019 säädetään useista poikkeuksista, jotka koskevat naispuolisten kotitaloustyöntekijöiden kaltaisten erityisten työsuhteiden työajan alkamisen ja päättymisen kirjaamista.
- 10 Riita-asiassa pyritään selvittämään, eikö naispuolisilla kotitaloustyöntekijöillä ole oikeutta työajan kirjaamiseen, toisin sanoen eikö heidän työnantajallaan muista työnantajista poiketen ole velvollisuutta toimittaa kyseisille työntekijöille heidän työaika- ja työvuorolistojaan. Tuomiossa, jota sosiaaliasioiden jaosto tutkii, todetaan, ettei tällaista työajan kirjaamisvelvollisuutta ole naispuolisten kotitaloustyöntekijöiden osalta, joten näiden tuomioistuimessa vaadittujen listojen toimittamatta jättämisellä ei ole mitään merkitystä.
- 11 Tuomioistuimen ratkaisusta seuraa viime kädessä se, että naispuolisella työntekijällä ei ole mitään näyttöä työaikaa koskevan väitteensä eikä palkkavaatimuksensa tueksi, mikä johtaa näytön puuttumisen vuoksi pienemmän irtisanomiskorvauksen vahvistamiseen ja palkkavaatimuksen hylkäämiseen suurelta osin. Tuomiossa kantajana oleva naispuolinen työntekijä jää ilman näyttöä sillä perusteella, ettei kotitaloustyön alalla ole työajan rekisteröintivelvollisuutta.
- 12 Tämä valituksen kohteena oleva tuomioistuimen ratkaisu vaikuttaa suoraan unionin oikeuteen ja unionin tuomioistuimen siitä tekemään tulkintaan seuraavien kahden tekijän osalta: a) velvollisuus noudattaa enimmäistyöaikaa ja työaikoja ja siitä työnantajalle seuraava velvollisuus kirjata nämä työajat (direktiivi 2003/88), b) kielto syrjiä sukupuolen perusteella naisia, jotka muodostavat 95 prosenttia kotitaloustyöntekijöiden ryhmästä – unionin tuomioistuimen 24.2.2022 antama tuomio C-389/20 – ja joita on kohdeltava yhdenvertaisesti miesten kanssa kaikilla aloilla, myös työaikaan liittyvissä asioissa (direktiivi 2006/54).

On selvittävä, onko Espanjan oikeuden säännös, erityisesti kuninkaan asetuksen 1620/11 9 §:n 3 momentti, jossa säännellään kotitalousalan työsuhteita, unionin oikeuden ja sen peruseriaatteiden mukainen. Kyseisessä säännöksessä vapautetaan kotitalousalan työnantajat työajan rekisteröintivelvollisuudesta, toisin kuin muiden alojen työnantajat, joita tämä velvollisuus siis koskee (työntekijöiden asemasta annetun lain 34 §:n 9 momentti ja 35 §:n 5 momentti). Unionin tuomioistuimen on tutkittava tällaista naispuolisten kotitaloustyöntekijöiden

erilaista kohtelua, koska se saattaa rikkoa yhdenvertaisuutta ja työajan järjestämistä koskevia unionin oikeussääntöjä.

Sala de lo Social del Tribunal Superior de Justicia del País Vasco (Baskimaan itsehallintoalueen ylioikeuden sosiaaliasioiden jaosto, Espanja) on vakavia epäilyjä siitä, onko kuninkaan asetuksen 1620/2011 9 §:n 3 momentti unionin oikeuden mukainen kahdelta kannalta tarkasteltuna:

- a) Direktiivin 2003/88 kannalta. Työajan kirjaamisvelvollisuus on välttämätön, jotta voidaan valvoa enimmäistyöaika rajoitusten noudattamista ja vaatia ylityökorvauksia. Lisäksi on olemassa vaara, että työajat eivät noudata lakisääteisiä lepoaikoja, mikä voi olla vaaraksi terveydelle ja johtaa tilanteisiin, jossa työsuhteen heikompi osapuoli joutuu väärinkäytösten kohteeksi. Jos kotitalousalan työnantajat jätetään tämän kirjaamisvelvollisuuden ulkopuolelle, naispuolisten työntekijöiden on hyvin vaikea näyttää toteen tosiasiallisesti tekemänsä työaika, ja he joutuvat hyvin vaikeaan tilanteeseen esittäessään näyttöä vaatimustensa tueksi. Kyseessä oleva seuraus voi olla ristiriidassa direktiivin 2003/88 ja unionin tuomioistuimen siitä erityisesti tuomiossa C-55/18 tekemän tulkinnan kanssa, jonka mukaan todistustaakka tehdystä työajasta on työnantajalla. Kuten kyseisen unionin tuomioistuimen tuomion 60 kohdassa todetaan, jäsenvaltioiden on velvoitettava työnantajat ottamaan käyttöön järjestelmä, jonka avulla päivittäinen työaika voidaan mitata. Unionin tuomioistuin lisää tuomiossaan, että työntekijä on työsuhteen heikompi osapuoli, minkä vuoksi on tarpeen estää se, että työnantajalla on mahdollisuus rajoittaa hänen oikeuksiaan (44 kohta). Tuomion 49 kohdan mukaan päivittäin ja viikoittain suoritettujen työtuntien määrittäminen objektiivisesti ja luotettavasti on olennaista yhtäältä sen selvittämiseksi, onko viikoittaista enimmäistyöaikaa noudatettu, ja toisaalta sen selvittämiseksi, onko päivittäisiä ja viikoittaisia vähimmäislepoaikoja noudatettu.
- b) Euroopan unionin perusoikeuskirjan 20 artiklassa vahvistetun yhdenvertaisen kohtelun periaatteen ja sen 21 artiklassa vahvistetun syrjintäkiellon periaatteen kannalta. Sosiaaliasioiden jaosto katsoo, että kantajana olevan työntekijän asema naisena on välttämättä otettava huomioon. Kyseessä oleva nainen kuuluu kotitaloustyöntekijöiden ryhmään, joka on selvästi naisvaltainen eli lähes kokonaan naisista koostuva ryhmä. Kuten unionin tuomioistuimen tuomiossa C-389/20 todetaan, kotitaloustyöntekijöiden ryhmä muodostuu 95-prosenttisesti naisista. Näin ollen erilainen kohtelu työajan rekisteröintiin liittyvissä asioissa miehiin nähden herättää vakavia epäilyjä. Työajan kirjaamisessa on kyse oikeudesta, joka on taattu kaikille miespuolisille työntekijöille ja joka naispuolisilta kotitaloustyöntekijöiltä puuttuu kuninkaan asetuksen 1620/11 9 §:n 3 momentin nojalla. Tätä erilaista kohtelua on tarkasteltava unionin säännösten kannalta. On taattava, ettei sukupuoleen perustuvaa välillistä syrjintää sallita edellä mainitussa kuninkaan asetuksessa, ja määritettävä,

johtaako edellä mainittu näennäisesti puolueeton säännös kantajana olevan naispuolisen työntekijän välilliseen syrjintään sukupuolen perusteella.

TYÖASIAKIRJA